

generalizarea experienței înaintate în unitățile economice

VALORIFICAREA RESURSELOR MATERIALE REFOLOSIBILE

UN IMPORTANT FACTOR AL CREȘTERII ECONOMICE

„Recuperarea și refolosirea materialelor — a arătat tovarășul Nicolae Ceaușescu — va deveni o sursă foarte importantă pentru asigurarea bazei de aprovizionare a economiei; aceasta va reprezenta de fapt mai mult decât ne va da întreaga industrie minieră și va depăși cu mult importul de materii prime și materiale”. Dimensionând importanța acestui factor al creșterii economice, secretarul general al partidului sublinia: „Prin recuperarea și refolosirea materialelor, putem și trebuie să asigurăm până la 50 la sută și chiar peste 50 la sută din necesarul de materii prime”.

Decretele nr. 465/1979 și 146/1980, privind recuperarea și valorificarea resurselor materiale refofosibile, utilizarea și circulația ambalajelor, stabilesc obligația fiecărei unități economice socialiste de a întocmi bilanțuri materiale, care să aibă la bază o analiză riguroasă a rezervelor și posibilităților de utilizare rațională a materialelor. Aceste bilanțuri, care se elaborează anual, concomitent cu lucrările de fundamentare a planului de producție, trebuie să cuprindă cantitățile de materii prime și materiale ce urmează să fie introduse în procesele de fabricație, cele ce se vor introduce în procesele de fabricație, cele ce se vor regăsi în produsele fabricate, precum și cantitățile și structura resurselor materiale recuperabile. Ca instrument de planificare, control și urmărire a utilizării resurselor materiale, bilanțurile au în vedere următoarele:

- o parte cât mai mare din materialele care se folosesc să se regăsească în produsele finite;
- stabilirea de norme și normative de recuperare, refolosire și recondiționare pentru toate categoriile de materii prime, materiale, piese și subansamble;
- introducerea și dezvoltarea unor tehnologii adecvate pentru utilizarea materialelor refofosibile în cadrul propriei activități;
- stabilirea cantităților ce nu pot utilizate în unitatea din care rezultă și care vor fi livrate altor unități din cadrul aceluiași centrale, sau întreprinderii județene de recuperare și valorificare;
- stabilirea cantităților de materiale ce vor fi sortate, compactate, balotate sau ambalate, pentru a fi trimise

direct unităților care produc materii prime sau materiale noi.

Sînt interzise distrugerea sau degradarea materialelor și produselor refofosibile, cu excepția cazurilor prevăzute de lege. Livrarea materiilor prime, materialelor, pieselor și produselor noi se face numai pe măsura îndeplinirii de către beneficiar a obligației de recuperare a resurselor materiale refofosibile, rezultată din plan sau din normele și normativele de recuperare și refolosire.

Industria
județului
BRAȘOV

PREOCUPĂRI,
REZULTATE,
PERSPECTIVE

Județul Brașov, cu un bogat potențial economic (producția sa industrială reprezintă aproape 70% din cea a întregii țări), dispune de importante posibilități pentru a-și asigura într-o măsură crescîndă aprovizionarea tehnico-materială a unităților economice prin recuperarea și refolosirea materialelor, pentru a realiza, prin reciclare, o gamă sporită de produse, de calitate corespunzătoare.

Înțelegînd aceasta ca o îndatorire patriotică, acționînd în spiritul indicațiilor secretarului general al partidului, tovarășul Nicolae Ceaușescu, oamenii muncii din economia județului Brașov au obținut unele rezultate demne de consemnat. După cum rezultă din Tabelul nr. 1, (pag. 2), față de planul anual de recuperare și reintroducere în producție a materialelor refofosibile, în primele 7 luni s-a realizat o proporție bună îndeosebi la fier, aluminiu, hîrtie și cartoane, anvelope auto ș.a., resursele asigurate pe această cale reprezentînd nu numai o însemnată economie valorică, ci și o diminuare a necesarului de materiale noi, economia națională putînd astfel satisface în mai bune condiții cererile diferitelor sale sectoare.

În această amplă acțiune s-au vădit nu numai spiritul gospodăresc al colectivelor de oameni ai muncii, ci și o sporită capacitate organizatorică și inventivitate tehnică în selecția, crearea și aplicarea de tehnologii și metode adecvate pentru reintroducerea în circuitul economic a materialelor refofosibile.

SUPLIMENT LA

Nr. 42 1980

Revista
ECONOMICA

Tabelul nr. 1

Grupe de materiale refolosibile	1980		1985	
	Plan	Realizat in 7 luni	Prevederi	
	tone	tone	% din pl.an.	tone
Fier	284000	174737	61,5	410000
Fontă	54000	30683	56,8	79000
Cupru	5700	3041	53,4	8200
Plumb	1964	832	42,4	2150
Aluminiu	3900	2401	61,6	5650
Hirtie și cartoane	8440	5826	69,0	12200
Textile	510	262	51,4	735
Anvelope auto	240	229	95,4	410

Pentru a orienta și sprijini generalizarea unor realizări și preocupări ale unităților economice, Comitetul județean Brașov al P.C.R. a organizat, cu câteva luni în urmă, o expoziție cu tema „Recuperarea și reintroducerea în circuitul economic a resurselor materiale refolosibile”, în cadrul căreia au avut loc dezbateri, analize și schimburi de experiență. Astfel, soluțiile găsite de unele întreprinderi au putut fi preluate și aplicate de alte unități. De pildă, inițiativa de la Întreprinderea de autocamioane și Întreprinderea de tractoare din Brașov, privind valorificarea pastilelor din carburi metalice, a fost extinsă la Întreprinderea de utilaj chimic Făgăraș. S-au stabilit colaborări privind fabricația de prese pentru balotat tablă, șpan și hirtie. Au fost evidențiate forme și metode organizatorice eficiente de colectare și valorificare a resurselor secundare; au fost promovate unele îmbunătățiri de tehnologii pentru diminuarea deșeurilor rezultate la prelucrarea pe mașini și ameliorarea coeficienților de utilizare a materiilor prime și materialelor, îndeosebi a metalelor.

Studierea exponatelor de către un număr mare de specialiști și muncitori din cadrul unităților economice ale județului, precum și dezbaterile desfășurate, timp de 8 zile, asupra unor aspecte generale și specifice legate de recuperarea și valorificarea resurselor secundare au prilejuit posibilitatea de a se acumula un bogat material de reflecție, valoros nu numai prin ideile și soluțiile prezentate, dar și prin problemele identificate, în vederea studierii modalităților de rezolvare.

Cîteva dintre realizările obținute sînt prezentate în cele ce urmează.

Principalele categorii de resurse materiale care trebuie recuperate și valorificate

MATERII PRIME VECHI ȘI UNELE RESURSE MATERIALE PRIMARE REFOLOSIBILE

● Materiale metalice și nemetalice rezultate din procesele de producție și consum și care nu pot fi folosite ca atare

În principal este vorba de readucerea în circuitul economic a tuturor resurselor metalice și nemetalice rezultate din producție — îndeosebi metalul obținut cu consum de minereu și cocs, din care o bună parte se importă, cu mari cheltuieli valutare și de energie. În acest sens, în Planul național unic de dezvoltare economică și socială pe anul 1980 s-a prevăzut ca circa 43% din materia primă necesară fabricării oțelului să fie asigurată de fierul vechi. Din punct de vedere economic, recuperarea fierului vechi prezintă mari avantaje: o tonă de fier vechi poate înlocui o tonă de fontă, obținută din două tone de minereu și o tonă de cărbune cocsificabil (care, împreună, costă pe

piața externă peste 100 de dolari). Înlocuirea unei tone de fontă cu fier vechi înseamnă și o cantitate mult mai mică de energie consumată la reciclare, față de obținerea direct din minereuri.

În această categorie de materiale metalice și nemetalice nu sînt incluse cele care mai sînt încă utilizabile, cum sînt: profilele, motoarele cu unele părți refolosibile, alte piese și subsamblate etc.

Pentru a ilustra importanța, ca volum, a acestor resurse refolosibile, prezentăm în Tabelul nr. 2 cantitățile de resurse ce rezultă din prelucrarea metalului la două mari întreprinderi constructoare de mașini din municipiul Brașov.

● Materii prime rezultate din destrămarea, tocarea, mărunțirea de materiale textile, din pielărie, rămășițe de lemn și altele

Despre valoarea acestei resurse de materii prime vorbim de la sine faptul că la sfîrșitul cincinalului viitor ea urmează să înlocuiască, printre altele, circa 100 000 tone de fibre textile noi, reprezentînd aproximativ 44% din necesarul de aprovizionat la nivelul economiei naționale. Recuperarea ei înseamnă și importante economii valutare. 5 tone de resturi textile înlocuiesc 4 tone de amestec tip bumbac, care rezultă din : 2 tone de bumbac, adus din import cu circa 3 800 dolari; 1,3 tone de celofibră, obținută din 2—3 arbori maturi; 0,7 tone de poliester, fabricat dintr-o cantitate de țîței care, adusă din import, costă circa 1 000 de dolari.

O experiență bună găsim la Întreprinderea de postav Prejmer, care a înființat o secție specializată în prelucrarea resturilor textile, cu o capacitate anuală de 1 500 tone la destrămat și 5 000 tone la sortat; ea este aprovizionată în proporție de 10% cu resurse secundare provenite din propria unitate, restul asigurîndu-l alte întreprinderi de profil și unitățile de colectare de la populație. Se preconizează ca 50% din producția pe acest an a întreprinderii să se realizeze cu materii prime provenite din resurse secundare.

Trebuie subliniată necesitatea prelucrării resurselor secundare în trepte, pînă cînd materia primă se regăsește în cît mai mare măsură, dacă nu chiar în totalitate, în produse finite. Iată o aplicație interesantă: Șantierul din Brașov al Trustului de izolații pentru lucrări industriale București a experimentat folosirea de deșeuri textile (inutilizabile în fabricația de fire și fibre textile) la secția specializată a întreprinderii de postav Prejmer, în amestec cu fibre de sticlă, pentru izolarea hălelor industriale și altor clădiri. Această nouă tehnologie a condus la realizarea de materiale termoizolante, care înlocuiesc polistirenul. Tot din deșeuri textile recuperabile pentru producția de țesături s-au confecționat plăpumi izolatoare, ca strat intermediar pentru panourile de azbociment, înlocu-

Tabelul nr. 2

Denumirea materialelor	Întreprinderea de tractoare		Întreprinderea de autocamioane	
	Cantitatea anuală (tone)	% din totala anuală aprovisionat	Cantitatea anuală (tone)	% din totala anuală aprovisionat
Așchii fontă	32400	10,8	40000	15,4
Așchii oțel	24100	8,7	20000	7,7
Rebut oțel și brichete oțel	22930	7,6	9000	3,5
Resturi tablă	6900	2,3	13000	5,0
Bavuri forjare	6600	2,2	7700	3,0
Baloturi tablă	5400	1,8	6500	2,5
Capete bară	2700	0,9	4200	1,6
Rebut fontă	1525	0,7	-	-
Capete de profile	900	0,3	3000	1,1
TOTAL	103455	35,3	103400	39,8

indu-se astfel vata minerală, produs de asemenea energo-intensiv, ca și polistirenul.

Succesul valorificării la maximum a acestei importante resurse depinde de grija cu care se efectuează colectarea și sortarea. O importanță deosebită are sortarea materialelor textile în funcție de fibrele conținute, culoare, lungime și alți parametri fizici. Fibrele curate sînt întrebuințate la producerea de pături din fibre, de pisle, vată și fire; fibrele regenerate destrămate sînt utilizate pentru produse din fire de vignonie, fire cardate și fire groase; zdrențele — textile vechi, amestecate — pot servi la producerea de mucava din pislă, iar pentru resturile de amestecuri cu fibre poliamidice, la ora actuală se întreprind cercetări în vederea valorificării lor superioare, de pildă ca material suport fenoabsorbant pentru coavere de pardoseală din p.c.v. (tip linoleum). De asemenea, prin prelucrarea textilelor vechi se pot produce cojoace umede necesare izolațiilor termice, materiale de filtrare și suport pentru piele artificială.

● Cioburi de sticlă, porțelan, faianță ș.a., rezultate din producție și consum

Și această resursă materială refolosibilă este generatoare de economii; o tonă de cioburi de sticlă economisește 930 kg de nisip cuarțos, 180 kg de sodă calcinată, 120 kg de calcar, 40 kg de feldspat. Din cantitățile de cioburi prevăzute a se colecta în acest an de la populație, de la unitățile comerciale, de la unitățile industriei alimentare și din alte surse vor putea fi fabricate importante cantități de sticle, borcane și flacoane diverse. Se estimează că prin această acțiune gospodărească se vor economisi peste 3 milioane de lei la cheltuielile materiale de producție ale întreprinderilor de sticlărie din industria ușoară.

Față de 100 tone cioburi de sticlă, cit trebuie să se colecteze la nivelul economiei naționale pe anul 1980, județului Brașov îi revin ca sarcină 40 de tone, urmînd ca în anul 1985 să colecteze circa 350 tone. În acest scop s-au luat măsuri ca centrele de achiziție să colecteze și sticlele ciobite, nu numai cele bune.

De asemenea, se impune ca și unitățile comerciale și de alimentație publică să colecteze și să predea cioburile care se produc.

● Mase plastice și obiecte din cauciuc uzate, anvelope reșapabile și nereșapabile, hirtie și cartoane utilizate, ulei mineral uzat

Obiectele din mase plastice care trebuie introduse în circuitul economic sînt: navete, cutii, butoaie, lăzi, folii de polietilenă. Pînă în prezent, în județul Brașov nu s-a acționat satisfăcător pentru valorificarea acestei resurse. S-au luat însă măsuri în vederea dotării cu mașini de spălat și granulat, pentru a ușura transportul și prelucrarea maselor plastice recuperate.

În ce privește acțiunea de colectare și reșapare a anvelopelor uzate, județul Brașov îi revine ca sarcină să colecteze circa 240 tone în acest an și 410 tone în 1985. Reșaparea anvelopelor constă, în esență, din aplicarea unei benzi de rulare noi, în locul celei uzate, permițînd să se parcurgă suplimentar, în medie, o distanță care reprezintă cel puțin jumătate din rulajul unei anvelope noi. Importanța economică a acestei resurse este dată de faptul că prin reșaparea unei anvelope de camion mediu se economisesc 1,6 kg de cauciuc natural, 3,8 kg de cauciuc sintetic, 4,5 kg de negru de fum, 3 kg de cord textil, 1 kg de sîrmă pentru talon ș.a., pentru producerea cărora se consumă, între altele, 40 kg de țitei și 645 kWh de energie electrică. Acțiunea de reintroducere în circuitul economic a anvelopelor uzate se desfășoară pe baza unui amplu program de măsuri, care au drept obiectiv reșaparea a 1 milion de anvelope în 1980 și dublarea acestei cantități în 1985, ceea ce reprezintă 40 la sută din nevoile interne ale economiei naționale.

O deosebită importanță prezintă colectarea și reciclarea hirtiei și a cartoanelor. În ultimii ani, consumul de hirtie și carton a crescut simțitor în țara noastră. Pe plan mon-

dial se constată o reducere a rezervelor de lemn și se apreciază că, paralel cu actuala criză a petrolului, e posibil să apară și o criză a lemnului. Hirtia veche, care înainte era aruncată la gunoi sau arsă, se vinde azi pe piața mondială la prețuri de 400—500 de dolari tona. Stringerea și predarea ei la centrele de colectare, pentru a fi readusă în circuitul economic, aduc importante economii de material lemnos și de energie; o tonă de maculatură înlocuiește o tonă de celuloză, la fabricarea căreia sînt necesare 3—4 mc de lemn, 800 kWh de energie electrică și 250 kg de combustibil convențional.

În această acțiune de mare răspundere se înscrie și județul Brașov, care trebuie să colecteze circa 8440 tone în anul în curs și 12200 tone în 1985. Menționăm, ca o inițiativă locală valoroasă, măsura ca femeile de serviciu de la blocurile de locuințe să fie angajate și ca mandatar pentru colectarea hirtiei și a textilelor, obținînd, peste retribuția tarifară, comisionul pentru această activitate.

În ce privește redarea în circuitul economic a uleiurilor minerale uzate, la noi se recuperează mai puțin decît în țări dezvoltate; la nivelul anului 1979, de pildă, cantitatea colectată a reprezentat 29% din totalul uleiurilor consumate, în timp ce în Franța s-a ajuns la 66%, în R.F.G. și S.U.A. la 50%.

Pentru anul 1985 se prevede — în contextul unei creșteri continue a consumului — ca uleiurile uzate colectate să ajungă la peste 41% din totalul uleiurilor consumate, adică aproximativ 136 mil de tone. Această sarcină trebuie considerată ca fiind minimă, ținînd seama că reciclarea unei tone de ulei uzat poate economisi trei tone de țitei, din care se pot obține 105 kg policlorură de vinil, 30 kg polietilenă, 15 kg polipropilenă, 60 kg polistiren sau alte produse petrochimice cu valoare ridicată. Se apreciază că prin realizarea acestei sarcini minime se va putea obține o economie de peste 400 mii tone de țitei.

În județul Brașov se pregătește intrarea în funcțiune a unei capacități de prelucrare a uleiurilor uzate. La ora actuală există în județ stocuri de peste 4000 tone ulei uzat, care așteaptă să fie regenerat. Numai la întreprinderea „Tractorul” se prevede să se colecteze, pînă la finele acestui an, circa 800 tone.

În vederea impulsionalității acestei activități se impun: sporirea numărului stațiilor PECO dotate cu aparatură de extragere a uleiului uzat din motoarele automobilelor (operație care durează 6 minute la un motor), extinderea spațiilor de stocare a uleiurilor uzate în cadrul depozitelor, perfecționarea tehnologiilor de regenerare a uleiurilor colectate.

● Materii prime recuperate prin sortarea reziduurilor menajere și stradale

Știința și tehnica actuală oferă multiple soluții ingenioase pentru prelucrarea acestor resurse. Specialiștii din unele țări dezvoltate au ajuns la concluzia că este eficient sub raport economic să se practice metoda colectării separate, în saci marcați special pentru hirtie, sticlă, materiale plastice, textile etc. Potrivit testărilor și calculelor făcute de specialiști, dacă această metodă s-ar extinde și la noi, din totalul de 3,5 milioane tone de reziduuri colectate anual în orașele țării s-ar putea recupera 170000 tone de hirtie, 200000 tone de metal, 90000 tone de textile, 155 tone de piele, mase plastice, cauciuc, 50000 tone de compost pentru agricultură și 650000 tone de reziduuri care ar putea fi transformate în căldură.

Cu ajutorul asociațiilor de locatari, întreprinderea județeană Brașov pentru recuperarea și valorificarea materialelor refolosibile ar putea iniția și experimenta o formă de organizare care să prelungească pînă la cetățean obligația de a colecta pe sortimente deșeurile stradale și menajere și a le preda contra cost. Pentru aceasta s-ar impune ca primăriile să asigure pentru fiecare asociație de locatari locuri de depozitare — pe terenuri sau în încăperi speciale. Veniturile obținute ar putea să fie folosite pentru interesul colectiv al cetățenilor, membri ai fiecărei asociații.

MATERIALE REFOLOSIBILE CARE SE UTILIZEAZĂ CA ATARE, PRIN PRELUCRĂRI SIMPLE

Din această categorie fac parte: ștraifuri, capete metalice, resturi de profile metalice, tablă, țevi, cherestea de mici dimensiuni, cupoane textile și altele, rezultate din procesele de debitare, croire, prelucrare sau alte procedee de fabricație; conductori și cabluri electrice, aparataj, tablă și alte materiale rezultate din dezmembrarea mașinilor, utilajelor, instalațiilor, bunurilor de folosință îndelungată; materiale de zidărie, timplărie, materiale lemnoase, țevi, radiatoare, cabluri electrice, sobe, țigle, tablă zincată și altele, rezultate din demolarea clădirilor vechi.

La întreprinderea de tractoare din Brașov a fost inițiată o lăudabilă acțiune, vizînd executarea a peste 800 de repere din metal recuperat. S-a întocmit un „catalog de metal recuperat” — o evidență precisă a deșeurilor care pot fi utilizate ca atare, prin prelucrări simple. Acest catalog este transpus pe un fișier la calculatorul electronic, de la care orice tehnolog, la proiectarea tehnologiei de execuție a unei piese, poate să primească informații exacte asupra posibilității de a utiliza materiale refofosibile. Astfel, diferite plăci, capace, pîrghii, rondele ș.a. se execută din metal recuperat la diferitele secții și ateliere de producție ale întreprinderii.

La întreprinderea de autocamioane, din cantitatea de peste 110 000 de tone de șpan, resturi de tablă, profile, capete de bară ș.a. rezultată anual (vezi Tabelul nr. 2), s-a reușit ca peste 80 000 de tone să fie refofosite sub diferite forme, în cadrul proceselor de producție ale între-

prinderii, restul luînd drumul combinatelor siderurgice; aceasta ca urmare a măsurilor de sortare luate în secții și ateliere.

Realizări semnificative a obținut și întreprinderea de utilaj chimic Făgăraș. Aici se aplică o tehnologie eficientă de recuperare, din deșeurile de oțel inoxidabil, a nichelului și ferocromului care sînt utilizate la executarea pieselor de schimb. Prin valorificarea deșeurilor eterogene de cupru (dintr-o tonă de deșeuri eterogene cu conținut de 20% cupru se pot extrage 200 kg de pulbere de cupru cu o puritate de 99,5%) s-au obținut piese sinterizate și vopsele, aducînd întreprinderii o eficiență economică de 25 mii lei la o tonă de cupru. De asemenea, la fabricarea pieselor din aliaje se recuperează wolframul din deșeurile de plăcuțe metalice dure (dintr-o tonă de plăcuțe rezultă 400 kg de trioxid de wolfram).

PIESE ȘI SUBANSAMBLE REZULTATE ÎN URMA DEZMEMBRĂRII MAȘINILOR, UTILAJELOR, INSTALAȚIILOR, ALTOR FONDURI FIXE ȘI A BUNURILOR DE FOLOSINȚĂ ÎNDELUNGATĂ ACHIZIȚIONATE DE LA POPULAȚIE

Prin refofosirea ca atare sau prin recondiționări pot fi valorificate următoarele categorii de piese și subansamble:

- piese mobile și fixe, pompe, motoare, aparataj, armături industriale, tablă, profile, țevi și altele, prin utilajele și instalațiile care se casează;
- țevi, tablă, arzătoare, injectoare, grătare, aparate de măsură și control și automa-

• INIȚIATIVE •

RECONDIȚIONAREA ȘI REFOLOSIREA PIESELOR ȘI ORGANELOR DE MAȘINI

● **TIMIȘOARA.** Metalizarea, cromarea, bușarea și alte metode eficiente sub raport tehnic și economic sînt larg utilizate, la întreprinderea „Electrotimș”, pentru recondiționarea pieselor și subansamblelor uzate ale mașinilor. Se apreciază că în acest an, valoarea cantităților de metale neferoase astfel economisite se va ridica la 1,5 milioane de lei. Întreprinderea mecanică își reduce, în 1980, cu peste 2 milioane de lei cheltuielile pentru achiziționarea sau confecționarea de scule și dispozitive din oțeluri speciale, datorită recondiționării, prin procedee mecanice și termice, a celor existente.

● **PITEȘTI.** Autobaza nr. 1 — mărfuri a întreprinderii de transport auto Argeș a amenajat și echipat, prin propriile resurse, un atelier de recondiționare în care sînt readuse la parametrii necesari funcționării, peste 400 tipuri de piese și agregate uzate, pentru parcul de mijloace auto al întreprinderii. Tot aici se confecționează unele piese, din materiale recuperate.

● **TG. MUREȘ.** Mai mult de 80% din necesarul pe acest an de piese și organe de schimb pentru reparațiile capitale ale autobuzelor și autodubelor se rezolvă la întreprinderea de reparații auto din Tg. Mureș, prin recondi-

ționarea celor uzate. Este vorba de peste 500 de repere, în cantități ce echivalează cu o economie depășind 100 milioane de lei (de menționat că o parte din aceste piese de schimb urmau să fie procurate din import). Pentru economia națională, acest rezultat înseamnă și posibilitatea de a da alte utilizări unei cantități de circa 1600 tone de metal. Cu contribuția a peste 450 muncitori de înaltă calificare, maștri, ingineri, chimiști, au fost însușite și dezvoltate, încă din anul trecut, 122 metode și tehnologii de recuperare și recondiționare.

● **CONSTANȚA.** Tînid seama de faptul că piesele și subansamblele mecanice navale au valori unitare mari, se produc în serie mică și au o durată de fabricație relativ lungă, prelungirea duratei lor de viață prin recondiționare este eficientă nu numai sub raportul economiei directe, ci și datorită reducerii imobilizării navelor în reparații. La fabrica

de reparații din cadrul Șantierului naval din localitate au fost asimilate și adaptate la specific 15 procedee de recondiționare, prin aplicarea cărora au fost redată în uz, de la începutul anului, piese ale ansamblelor motor și elice cu o valoare de înlocuire de peste 10 milioane de lei, economisindu-se totodată mai mult de 10 tone de oțeluri inoxidabile și înalt aliate.

● **ORADEA.** În unitățile de mecanizare a agriculturii din județul Bihor se extinde recondiționarea pieselor de tractoare și mașini agricole. Pe această cale, S.M.A. Tileagd, de pildă, a realizat o reducere a cheltuielilor de reparații cu aproape 3 milioane de lei. O valoroasă inițiativă se aplică la centrul S.M.A. de la Cefa: din 3 tractoare vechi casate, prin dezmembrarea și refofosirea pieselor și agregatelor care se pretează la recondiționare, se obține un tractor cu parametri similari unuia nou.

tizare și alte componente de cazane și instalații de ardere; ● reductoare, motoare, axe, pinioane, batiuri, capete de acționare, panouri electrice și alte componente ale mașinilor-unelte de toate categoriile, supuse reparațiilor capitale; ● motoare sau părți de motor, cutii de viteză, punți, radiatoare de apă, demaroare și generatoare de curent, transmisi, jenți, boghiuri, elice, elemente de șasiu și de caroserie, conductori electrici, aparataj de bord și altele, rezultate din dezmembrarea tuturor categoriilor de mijloace de transport.

Amploarea pe care trebuie să o cunoască această acțiune rezultă din numărul mare al mașinilor și utilajelor din dotare. Se impune să se întocmească nomenclatoare de piese de schimb care pot fi recondiționate și refolosite, iar lansările de comenzi și urmărirea reparațiilor capitale să se efectueze centralizat. Piesele și subansamblele rezultate din diferite dezmembrări să fie centralizate și urmărite pe categorii de folosință: 1) piese și subansamble bune fără a mai suferi prelucrări; 2) piese și subansamble care pot fi recondiționate; 3) piese și subansamble care sînt uzate și pentru care trebuie să se caute alte soluții de utilizare decît cea pentru care au fost destinate.

La Combinatul chimic Făgăraș, prin recondiționarea pieselor de schimb din țară și import, se vor economisi în acest an peste 100 tone de metal. Importante economii s-au obținut și la întreprinderea „Hidromecanica” din Brașov: 2 960 lei la un arbore de turbină, 5 830 lei la un disc de turbină, 52 lei la un rezervor de ulei, 1 970 lei la un capac de pompă, 3 175 lei la o sanie ș.a.

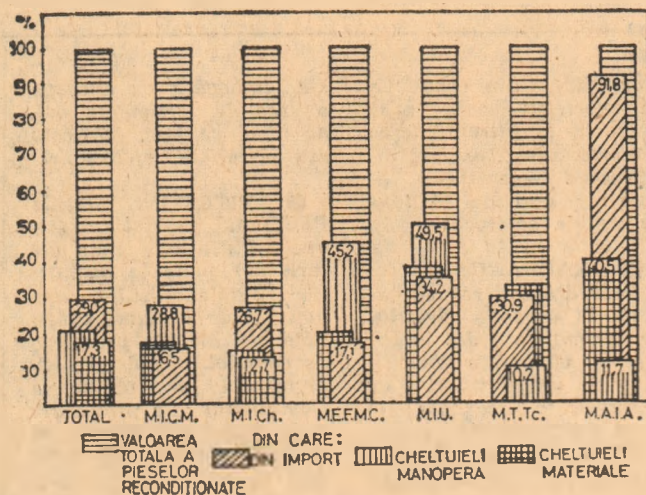

Fig. 1: Ponderea pe care o dețin, în valoarea totală a pieselor și subansamblelor recondiționate în anul 1979 în unitățile economice din județul Brașov (în ansamblu și grupate după subordonarea departamentală): piesele și subansamblele provenite din import; cheltuielile materiale; cheltuielile cu manopera.

Avantajele recondiționării pieselor și subansamblelor reies și din datele prezentate în fig. 1; la nivelul județului Brașov, în anul 1979, din valoarea totală de 69 974 mii lei, 29% au reprezentat piese și subansamble provenite din import și recondiționate, iar cheltuielile cu manopera și cele materiale pentru recondiționare au avut o pondere de numai 21%, respectiv 17,3%.

Pentru impulsționarea acestei activități, s-a propus ca o parte din timpul practicii în producție a studenților și a elevilor de la liceele industriale să fie destinată pentru dezmembrarea, în vederea reparării, a diferitelor mașini și utilaje din unitățile economice. Aceasta ar avea și avantajul de a-i familiariza pe viitorii muncitori, ingineri și subingineri cu echipamentul tehnologic de la viitoarele lor locuri de muncă.

● Bunuri de folosință îndelungată și de uz personal, uzate, achiziționate de la populație și care pot fi recondiționate

În această categorie se cuprind: receptoare de radio, televizoare, magnetofone, casetofone, picupuri, alte aparate electrice de uz casnic; mobilier, îmbrăcăminte, încălțăminte; alte bunuri de uz personal sau de folosință îndelungată.

RECUPERAREA SUBSTANTELOR UTILE DIN APELE INDUSTRIALE UZATE, PULBERI, HALDE DE STERIL, ZGURI, IAZURI MINIERE

Este vorba de recuperarea substanțelor utile însoțitoare — fier, cupru, plumb, zinc, wolfram, argint, aur, seleniu, telur ș.a. — din apele uzate, a rămășițelor de metal din steril și zguri; de extragerea minereurilor utile și substanțelor combustibile din iazuri, nămoluri, halde miniere; de aplicarea unor soluții de utilizare a resturilor care rezultă la extracția minereurilor nemetalifere; de utilizarea prafurilor, șlamurilor, a altor resurse care conțin metal și a altor elemente de aliene din materialele metalice; de reducerea pierderilor prin oxidare.

O experiență bună este cea de la Combinatul chimic Făgăraș, unde prin punerea în funcțiune a unei instalații de obținere a nitroderivaților din acizi reziduali colectați s-au redus consumurile pe unitatea de produs cu 45% la energie electrică și cu 27% la combustibil, eficiența economică în intervalul 1977—1980 fiind de peste 44 milioane de lei. Alte preocupări ale colectivului combinatului privesc obținerea sulfatului de sodiu și sulfatului de calciu ca subproduse la fabricarea rezorcinei, a sulfatului de amoniu de la fabricarea dibutoxului, utilizarea apelor fenolice în producția de rășini fenol-formaldehidice, recuperarea și valorificarea bioxidului de carbon de la fabricarea amoniacului. Acțiuni proprii s-au întreprins și în elaborarea unor tehnologii moderne pentru recuperarea și valorificarea substanțelor utile, în special a metalelor rare și a celor puternic energointensive. De pildă, s-au pus la punct tehnologiile de recuperare electrolitică a cuprului din leșia cupru-amoniacală (economie anuală: 60 milioane de lei), a cromului, nichelului și vanadiului din deșeurile de fero-aliaje, a wolframului și cobaltului (economie: 65 milioane de lei anual). Tehnologia de obținere a îngrășămintelor chimice — pe bază de azot și fosfor — prin valorificarea acidului sulfuric rezidual permite să se obțină o producție a cărei valoare este estimată la 17 milioane de lei în acest an și la 50 milioane în 1985. Pentru viitor se are în vedere punerea la punct și a altor tehnologii, cum ar fi acelea privind obținerea proteinelor din nămol biologic de la epurarea apelor reziduale ș.a.

Importante economii, paralel cu eliminarea unor surse de poluare a mediului, obține prin valorificarea materia-

lelor refofosibile și Combinatul chimic din orașul Victoria (Tabelul nr. 8).

O realizare în premieră națională a fost obținută de colectivul întreprinderii de autocamioane Brașov, în colaborare cu specialiștii de la Institutul de cercetări și proiectări tehnologice pentru sectoare calde București. Ținând seama de faptul că în procesul de elaborare a aliajelor de aluminiu rezultă zgură, spume, scursuri și depuneri pe oalele de turnare, cu un conținut de plină la 80% aluminiu, s-au elaborat o nouă tehnologie care asigură pierderi minime în zgură și o nouă metodă de recuperare a aluminiului din deșeurile care rămân de la topire. Pe această cale se obțin economii anuale de circa 150 tone de aluminiu, precum și o importanță redusă a consumului de energie electrică, iar metalul elaborat are o calitate mai bună. Noua tehnologie experimentată — valoroasă și pentru alte întreprinderi cu turnătorii de neferoase — asigură condiții pentru valorificarea în proporție de 97—98% a aluminiului din zgurile rezultate în timpul operației de topire.

O altă resursă de larg interes o constituie regenerarea nisipurilor de turnătorie, întrucât sursele tradiționale de nisip cuarțos de la Aghireș și Vălenii de Munte, sînt pe cale de epuizare. Anual, din turnătoriile brașovene rezultă circa 400 000 tone de nisipuri. Dintr-o dezbateră organizată de ziarul „Drum nou” a reieșit că rezolvarea problemei regenerării nisipurilor arse de turnătorie (atît cele rezultate „la zi” din procesul de producție, cît și cele vechi, depozitate în două halde la marginea municipiului Brașov, care cuprind aproape 10 milioane de tone) implică să se

Tabelul nr. 3

Materiale refofosibile	tone /an	Modul de valorificare	Efect econ. (mii lei/an)
● IN PREZENT			
Deșeuri de polietilenă	180	Măcin. și prelucr. în amestec cu mat. primă	1000
Reziduuri de divinil-benzen și stiren	120	La fabricarea copolimerilor	2500
Ape fenolice cu 3% fenol	300	La fabric. unor sortim. noi de rășini fenolice	60
Reziduuri la furfural	300	La fabricarea de alcool furfurilic	6000
Fibre de nitroceluloză	300	Fabricarea de lacuri și cleiuri de nitroceluloză	3500
● IN CURS DE REALIZARE			
Alcooli super. rezidual	2500	Livrare pt. ind. petrol. îngrășăminte fosfatice	500
Deșeuri de teflon	5	Livrare la export	650
Acid sulfuric rezidual	15000	Livrare la uzinele de îngrășăminte fosfatice	3000
● PROPUNERI PENTRU VIITOR			
Copolimeri stirep-DVD	50	Arderea în cazane	25
Rezid. de hidrocarburi aromatice	100	Arderea în cazane	50
Nitroceluloza pigmentale	20	Fabricarea de vopsele.	200

• INIȚIATIVE •

VALORIFICAREA RESURSELOR LOCALE, SECUNDARE ȘI REFOLOSIBILE

● ARAD. Preocuparea pentru reducerea costurilor de investiție și de exploatare a noilor construcții se materializează, la Centrul județean de proiectări, în soluții cu eficiență economică ridicată. Împreună cu cercetătorii din laboratoarele din București și Timișoara ale INCERC se studiază utilizarea diatomitei — rocă din zăcăminte locale — la realizarea de izolații termice și betoane ușoare, care vor conferi clădirilor o protecție termică ridicată, deci reducerea con-

somului de combustibil pentru încălzire. De menționat că unele proiecte elaborate (Complexul zootehnic de la Semlac sau în curs de elaborare (blocuri de locuințe — totalizînd aproape o mie de apartamente — în localitățile Curtici, Pecica, Nădlac ș.a.) prevăd ca pentru încălzirea centrală și pentru apa caldă menajeră să se folosească ape geotermale din sursele subterane existente în zonă.

● TG. MUREȘ. Metoda de recuperare a cuprului și

aluminiului din conductoarele electrice uzate, pusă la punct la întreprinderea „Electromureș”, asigură diminuarea necesarului anual cu aproape 10 tone de metale neferoase.

● ORADEA. Cenușa rezultată din arderea cărbunelui la centrala electrică de termoficare din localitate își va găsi o valorificare în unele tipuri de prefabricate realizate la baza de producție industrială a Trustului de construcții al județului Bihor. Este vorba de blocuri și plăci din betoane ușoare, destinate pereților de închidere și zidărilor reportante. Întrucît cenușa are și proprietăți de liant, astfel de elemente se realizează cu un consum redus de ciment.

În întreprinderile din județul Bihor ale industriei ușoare, gama de fabricație

s-a îmbogățit cu aproape o sută de sortimente noi, de bună calitate, fabricate din materiale refofosibile.

● PITEȘTI. Stațiile PECO din județul Argeș, apoi și din alte zone ale țării vor pune la dispoziția automobileștilor un nou tip de benzină, conținînd un anumit procentaj de metanol (alcool metilic). Metanolul se obține, la Combinatul de prelucrare a lemnului din Pitești, ca produs secundar de distilare în fabricarea furfuralului. În instalația-pilot existentă — concepută și construită cu forțele proprii ale întreprinderii — rezultă metanol cu o puritate de 88%; cercetările ce se desfășoară în prezent au în vedere ca, într-o viitoare instalație industrială cu capacitatea de 100 t/an, să se atingă o concentrație de 90—95%.

realizeze instalații de regenerare „la cap de linie”, în incinta unităților, precum și o instalație centralizată, în care să fie regenerat nisipurile de la turnătorile mai mici. În acest sens, la întreprinderea de autocamioane s-a prevăzut ca la finele acestui an să intre în exploatare o astfel de instalație, care ar putea servi ca stație-pilot, iar filiala din localitate a Institutului de cercetări pentru sectoare calde, în colaborare cu Universitatea Brașov, și-au propus realizarea unei stații-pilot de regenerare cu o capacitate de cel puțin 100 000 tone pe an.

Avantajele regenerării acestor nisipuri rezultă și din faptul că ele conțin nu numai nisip, ci și metal ce poate fi recuperat, precum și alte reziduuri care pot fi folosite în construcții (la mortare) ori în întreprinderile de materiale de construcții (fabricarea de blocuri ceramice, plăci izolatoare, beton celular autoclavizat etc.). Nisipul inap de regenerare poate servi în construcții la îmbunătățirea compoziției agregatelor pentru betoane, sau ca umplutură la regularizarea riurilor, la umplerea gropilor din care s-a extras balast, a albiilor părăsite etc.

Resurse care așteaptă soluții de valorificare

Cu ocazia analizelor în întreprinderi, precum și din debaterile organizate la expoziția amintită au rezultat o serie de propuneri pentru îmbunătățirea activității de recuperare și valorificare a materialelor refofosibile. Văzând resurse existente în județul Brașov, ele prezintă interes pentru unitățile economice cu profil similar din întreaga țară.

Dintre acestea amintim câteva :

● având în vedere că în prezent, la întreprinderea de articole tehnice din cauciuc Brașov se valorifică numai 10% din totalul deșeurilor de cauciuc, rămânând neutilizate peste 1 000 de tone anual, se impune să se găsească rezolvări tehnologice adecvate ;

● organizarea unor acțiuni și cercetări pentru colectarea și reintroducerea în circuitul economic a dozelor de spray (de cosmetice, insecticide și alte produse chimice), ținând seama de cantitatea importantă de metal pe care o totalizează și de gradul de dificultate al confecționării lor ;

● urgentarea găsirii de soluții (în colaborare cu Institutul de cercetări și proiectări pentru celuloză, hirtie și fibre artificiale Brăila) pentru valorificarea superioară a cojii de lemn, reziduu din procesul de fabricație de la Combinatul de celuloză și hirtie Zărnești ;

● studierea, în cadrul Centralei Industriale pentru produse refractare Brașov, a posibilităților de recuperare în proporție mai mare a deșeurilor de materiale refractare (în prezent se reintroduc în fabricație numai 10—14%) ;

● urgentarea defințivării, de către Institutul de cercetări textile, a soluțiilor tehnologice de valorificare a deșeurilor textile cu compoziții eterogene (fibre sintetice în amestec cu fibre naturale) ;

● reconsiderarea metodologiei de calcul al prețului cu amănuntul al obiectelor de uz casnic achiziționate de la populație și recondiționate în cadrul unităților cooperativei meșteșugărești (în prezent, la revinzarea acestora se ajunge uneori la prețuri echivalente cu ale produselor noi).

Cristea IONIȚĂ

Scoala interjudețeană de partid Brașov

Cimp larg de acțiune pentru consiliile oamenilor muncii

Infăptuirea obiectivelor stabilite în Directivele Congresului al XII-lea al P.C.R., a indicațiilor și sarcinilor din cuvântările tovarășului Nicolae Ceaușescu, din alte documente de partid, a obligațiilor stipulate în actele normative, în legătură cu recuperarea și valorificarea resurselor materiale refofosibile implică mari răspunderi din partea organelor de conducere colectivă din economie, la nivelul ministerelor, consiliilor populare, al centralelor industriale, al unităților de stat și cooperatiste.

Consiliile oamenilor muncii din întreprinderi sînt datoare să organizeze și să conducă în acest sens o acțiune permanentă și cuprinzătoare, în care să fie antrenat întregul personal muncitor, de la cadrele de concepție pînă la operatorii de la mașini și la cei ce lucrează în activitățile de transport intern și depozitare, întrucît, într-un fel sau altul, fiecare este implicat în modul în care sînt gospodărite și utilizate resursele materiale.

Fără îndoială că principala atenție trebuie îndreptată spre combaterea risipei, spre eliminarea surselor de rebuturi și deșeuri, deoarece, chiar cînd pot fi refofosite, ele necesită pentru aceasta prelucrări suplimentare și de cele mai multe ori nu ating valoarea de utilizare a materialului din care provin. Tehnologiile, echipamentul, calificarea muncitorilor, documentația produselor se cer supuse unei continue perfecționări, prin prisma acestei cerințe.

Chiar în aceste condiții, rămîne un volum uriaș de resurse materiale secundare. Valorificarea lor poate urma, în principal, două căi : fie condiționarea lor pentru a putea fi utilizate la produse curente, fie crearea de noi sortimente și produse — utile și cu desfacere asigurată — care să poată fi realizate din materiale refofosibile. Cele arătate anterior, din experiența județului Brașov, ilustrează eficiența ambelor orientări, contribuția adusă la maximizarea producției nete prin reducerea cheltuielilor materiale.

Prelucrarea în trepte a materialelor refofosibile va putea dezvolta un domeniu important de colaborare și cooperare între întreprinderi diferite, bazată pe ideea că un reziduu care nu-și poate găsi utilizare într-o fabrică poate constitui, pentru o unitate cu alt profil, o valoroasă materie primă. Există un vast teren pentru o astfel de cooperare între unitățile de pe o platformă industrială eterogenă, între întreprinderile republicane și industria mică etc., alimentînd veniturile ambelor părți și venitul național. Aceasta presupune ca fiecare întreprindere să facă larg cunoscute, cel puțin pe plan local, resursele pe care le poate pune la dispoziție și, la rîndul ei, să se intereseze asupra materialelor refofosibile oferite de alte unități și care i-ar putea fi utile.

Compartimentele de concepție din propria întreprindere și potențialul din cercetare și învățămînt antrenat pe bază de contracte, comisiile pe domenii ale C.O.M., comisiile inginerilor și tehnicienilor, cercurile de inventatori și inovatori, informarea documentară — toate laolaltă, într-un climat de consultare largă a oamenilor muncii, de stimulare a ideilor și inițiativelor, reprezintă inventarul capacității de care dispun sau pe care și-o pot crea organele colective de conducere pentru a include eficient valorificarea resurselor refofosibile în mecanismul curent al asigurării tehnico-materiale a producției. Autogestiuinea își găsește aici un minunat prilej de afirmare.

documentar extern

● **PINA NU DEMULT**, Peru cheltuia anual 30 milioane de dolari pentru importul de hirtie de ziar. În prezent, această țară își acoperă în întregime consumul intern (circa 70 mil t/an) și a devenit exportatoare de hirtie, în urma punerii în funcțiune, în localitatea Induperu-Trupal, a unei fabrici cu capacitatea de 110 mil t/an. Ca materie primă servește bagasa — reziduu celulozic de la prelucrarea trestiei de zahăr, valorificat de obicei drept combustibil sau la ameliorarea terenurilor agricole. Instalația, pentru care s-au investit 100 mil. dolari, se bazează pe procedeul mexican Cusi, care folosește bagasa în proporție de 85% (alte tehnologii cunoscute nu depășesc 75% fără a afecta negativ rezistența și opacitatea hirtiei). Consumul anual este de 400 mil tone de bagasă, 9 mii tone kraft (din import), 4500 tone de celuloză brută (de asemenea importată) și 18 mii tone de sodă caustică. Din celuloza de bagasă se mai fabrică hirtie kraft pentru saci și cartoane ondulate pentru ambalaje.

● **CERCETĂTORII** din industria alimentară a Poloniei au realizat o instalație complexă — compusă din 50 de mașini și aparate — cu ajutorul căreia se recuperează materiile alimentare utile din oasele de porcine și bovine de la abatoare. Printr-un proces tehnologic automatizat, ce folosește doar 6 muncitori pe schimb la o capacitate de 750 kg/h, din cantitatea de oase de măcelărie prelucrate rezultă circa 32% făină proteică fosfatată, 28% pastă de carne pentru mezeluri și conserve, 8% grăsime comestibilă și 8% zeamă de oase concentrată. De asemenea, a fost perfecționată tehnologia de fabricare a maștelor proteice artificiale, pentru mezeluri, folosind ca materie primă proteine animale rezultate din tratarea deșeurilor de piele de bovine și porcine de la abatoare.

● **MATERIALELE** plastice din ambalaje și alte produse uzate pot fi recuperate în vederea reciclării, prin aplicarea unui procedeu care permite separarea lor de alte materiale (cum ar fi metalul — de exemplu, capacele din folie de aluminiu ale paharelor de smântână), separarea amestecurilor de mase plastice diferite, valorificarea ambalajelor murdare. Instalația, produsă de o firmă din R.F.G., rezolvă următoarele faze tehnologice: măcinare, depozitare intermediară, separarea (magnetică și electrostatică) a metalelor, extrudare, separarea de impurități, granulare. În cazul amestecurilor de mase plastice, separarea acestora se face după punctul

de topire. Gradul de puritate al materialelor recuperate este de 98—99%. Procedeul impune un control foarte strict al temperaturilor.

● **DIN APELE UZATE** care conțin compuși organici și anorganici ai mercurului, printr-un proces de reacție cu acid hipofosforic, se separă mercurul, care poate fi apoi precipitat. Această metodă de tratare, brevetată de o firmă din Statele Unite, prezintă interes nu numai sub aspectul combaterii poluării, ci și prin recuperarea unui metal valoros. Conținutul de mercur în apele uzate poate fi redus de la 20 000 ml la 10 ml/mc.

● **FIRME DIN** Austria, Elveția și Suedia au construit la Kisun, în Kenya, prima fabrică de alcool industrial din Africa. Din reziduurile vegetale de la prelucrarea trestiei de zahăr și din alte subproduse agricole, aici se obțin alcool metilic (ce poate fi folosit drept carburant pentru automobile) și diferite alte produse — acid citric, drojdie de bere, oțet ș.a. —

nou ciclu. În Statele Unite, o instalație bazată pe această metodă extrage — din reziduuri de rafinare — asfalt și ulei lubrifiant, cu o economie de energie de 50%. În Marea Britanie s-au făcut studii pentru o instalație-pilot de recuperare a fracțiunilor lichide din cărbune, realizând faza supercritică pe altă cale — prin reducerea presiunii. Aducerea la punctul supercritic conferă proprietăți de solvent și unor substanțe cum este oxidul de carbon; încălzit la 31°C sub o presiune de 50—75 atmosfere, acesta înlocuiește hidrocarburile clorurate utilizate de obicei pentru extragerea cafeinei din cafea.

● **DIN ALCOOL** metilic (fabricat din resturi de lemn) și alcool butilic terțiar, o firmă din S.U.A. realizează oxinol — un produs care mărește cifra octanică a benzinelor, reducând astfel consumul suplimentar de petrol pe care îl implică o rafinare suplimentară a acestora. Rolul alcoolului butilic este acela de agent de stabilizare, împiedicând separarea alcoolului metilic de benzină.

● **ACIDUL SULFURIC** uzat de la operațiile de decapare poate fi valorificat în mod eficient printr-un procedeu pus la punct în Australia. În-

documentar extern

destinate în principal exportului. Procesul tehnologic, simplu și eficient, utilizează o cantitate de energie echivalentă cu doar ceva mai mult de jumătate din cea care rezultă la folosirea alcoolului industrial.

● **TEHNOLOGIILE** convenționale de distilare în industria chimică și petrochimică folosesc, pentru recuperarea de produse utile din reziduurile de la rafinare, un solvent lichid care este ridicat la temperatură înaltă, transformându-se în gaz — după care este răcit până la condensare, în vederea reciclării. Aceste schimbări de fază (lichid-gaz-lichid) consumă o mare cantitate de energie. Un nou procedeu, care diminuează acest neajuns, se bazează pe proprietățile fluidelor supercritice (adică aduse, prin temperatură și presiune, la un punct în care îmbină efectiv proprietățile lichidelor și ale gazelor): solventul, în stare supercritică, rămâne sub forma de vapori fierbinți de-a lungul întregului proces, conservându-și căldura pentru un

tr-o primă fază se formează cristale de oxid feric hidratat, care apoi cresc, în condițiile unor concentrații feroase controlate, până ce se obține un pigment galben cu proprietățile dorite, utilizat la fabricarea coloranților.

● **LA O FABRICĂ** de abrazive din S.U.A. a fost introdus un sistem de eliminare a prafului care, pe lângă purificarea aerului din hală, are și rolul de a înlesni colectarea. În vederea reciclării, a pulberilor de materiale scumpe. Zilnic se recuperează de la mașinile de prelucrare 200—500 kg de carburi de wolfram, tantal și cobalt, al căror preț este de 6 pînă la 50 de dolari/kg. Pulberile, colectate cu ajutorul exhaustoarelor prin conducte prevăzute cu furtunuri flexibile la fiecare punct de generare a prafului, sînt sortate succesiv, în separatoare primare și secundare (acestea din urmă avînd filtre cu saci). Sortarea combinată după granulometrie și greutate permite să se separe 15 compoziții diferite de pulberi.

Redactor coordonator: Dorin CONSTANTINESCU

raporturi de muncă

Alocația de stat pentru copii

Pentru stabilirea drepturilor de alocație se iau în considerație toți copiii beneficiarului în vîrstă de pînă la 16 ani. Excepție fac copiii care au contractat o invaliditate de gradul I sau II înainte de împlinirea vîrstei de 16 ani; pentru aceștia alocația se acordă pînă la împlinirea vîrstei de 18 ani. În momentul în care un copil a depășit una din cele două vîrste, el nu va mai fi luat în calcul la stabilirea drepturilor de alocație, cuantumul acestora pentru ceilalți copii îndreptățiți să primească alocație urmînd să fie modificat corespunzător rangului acestora.

Cuquantumul alocației de stat pentru copii este stabilit în mod diferențiat pentru mediul urban și pentru mediul rural.

Beneficiază de cuquantumul stabilit pentru mediul urban persoanele care domiciliază în municipii și orașe; localitățile componente ale municipiilor și orașelor; persoanele prevăzute în anexa la decret.

Beneficiază de cuquantumul stabilit pentru mediul rural persoanele care domiciliază în: comune și sate; comunele suburbane și satele aparținînd municipiilor și orașelor.

Cuquanturile, precum și plafoanele de venituri și numărul copiilor în raport de care se stabilește alocația de stat pentru copii, sînt conform tabelului din coloana a II-a.

În conformitate cu prevederile Decretului Consiliului de Stat nr. 69/1979, toate sumele prevăzute mai sus se majorază fiecare cu 10 lei.

Alocația de stat pentru copii se acordă acelor familii în care unul sau ambii părinți sînt:

- încadrați cu contract de muncă pe durată nedeterminată în unități socialiste de stat, precum și altor persoane care, potrivit legii, sînt asimilate acestora;
- cadre militare permanente, elevi ai școlilor militare și ai instituțiilor militare de învățămînt superior;
- militari în termen sau cu termen redus;
- cadre didactice încadrate pe cîte un an școlar;
- studenți la învățămîntul superior de zi și doctoranzi bursieri;
- pensionari de asigurări sociale de stat, pensionari militari și pensionari I.O.V.R., beneficiari de ajutor social; copiii pensionari urmași primesc alocație de stat dacă nu au depășit vîrsta de 16 ani.

Deși alocația se acordă părintelui care are calitatea să o încaseze, ea nu constituie totuși un drept al acestuia, ci al copilului căruia îi este destinată; de aceea, spre deosebire de pensia de întreținere, alocația de stat pentru copii poate fi solicitată pe trecut, dacă soțul pîrit a încasat-o și o reține fără drept, putînd fi reclamată înăuntru termenului de prescripție de 3 ani. Prescripția de 12 luni prevă-

zută de decret se referă numai la obligația unității, iar nu și la acțiunea în daune față de părinte, situație în care prescripția este de 9 ani.

Nu au drept la alocație de stat pentru copii:

- persoanele care sînt încadrate cu contracte de muncă pe durată determinată;
- lucrătorii cu munca la domiciliu din unitățile de stat;
- persoanele retribuite cu sume forfetare;
- persoanele retribuite pe bază de cotă procentuală pe perioade determinate;
- persoanele retribuite pe bază de tarife.

Persoanele încadrate cu 1/2 normă beneficiază de alocație de stat pentru copii, dacă lucrează pe bază de contract pe durată nedeterminată.

Persoanele trimise la cursuri de pregătire profesională (calificare) care nu sînt încadrate în muncă la data recrutării, însă beneficiază pe perioada cursurilor de o indemnizație, nu sînt îndreptățiți să beneficieze de alocație, întrucît nu au contracte de muncă pe durată nedeterminată. Ele vor avea acest drept după trecerea a 3 luni calculate de la data cînd au obținut această calitate.

Alocația de stat pentru copii se acordă soțului; în cazul în care numai soția se încadrează în categoriile prevăzute de lege, alocația se acordă acestuia.

Plafoane de venituri lunare — lei

		A — pînă la				
		1850	1851 — 2400	2401 — 2800	2801 — 3350	3351 — 4450
MEDIU						
		B — pînă la				
		1600	1601 — 2050	2051 — 2400	2401 — 3050	3051 — 4000
Pentru primul copil	urban	220	180	150	150	150
	rural	150	110	90	90	90
Pentru al doilea copil	urban	230	190	170	150	150
	rural	170	130	100	90	90
Pentru al treilea copil	urban	280	220	190	170	150
	rural	190	150	130	100	90
Pentru al patrulea copil	urban	260	220	190	170	150
	rural	190	150	130	100	90
Pentru al cincilea copil	urban	260	220	190	170	150
	rural	190	150	130	100	90
Pentru al șaselea copil	urban	280	240	220	190	180
	rural	220	180	150	130	110
Pentru al șaptelea copil	urban	300	260	230	200	190
	rural	230	190	170	140	130
Pentru al optulea copil	urban	310	270	240	220	200
	rural	240	200	180	150	140
Pentru al nouălea copil și următorii	urban	320	280	260	230	220
	rural	260	220	190	170	150

În cazul părinților divorțați, precum și în cazul copiilor din afara căsătoriei, care au fost recunoscuți ori a căror filiație s-a stabilit prin hotărîre judecătorească, alocația se acordă părintelui care are copilul în îngrijire.

Dacă părintele care are copilul în îngrijire nu se încadrează în categoriile de persoane beneficiare de alocație, aceasta se acordă celuilalt părinte, dacă întrunește condițiile cerute de lege. În acest caz, alocația se plătește de către unitatea părintelui în a cărui îngrijire se află copilul.

Soțul primește totdeauna alocația, chiar dacă este încadrată în muncă și soția; soția poate fi beneficiară în cazul în care numai ea se încadrează în categoriile de persoane prevăzute de lege. În cazul părinților divorțați, dacă numai unul dintre ei se încadrează în prevederile legii, beneficiar al alocației este acesta, dacă are în îngrijire copilul; în cazul cînd copilul a fost încredințat celuilalt părinte, organizația socialistă remite alocația acestuia din urmă.

Dacă tatăl beneficiar refuză să completeze declarația tip pentru plata alocației, mama poate cere ca unitatea unde lucrează tatăl să întocmească un proces verbal, încheiat în prezența a doi martori, din care să rezulte refuzul tatălui, pe baza căruia unitatea să remită alocația direct mamei căreia i s-a încredințat copilul.

În cazul în care părintele divorțat și beneficiar al alocației încasează alocația și refuză să o remită celuilalt părinte căruia i s-a încredințat copilul, el poate fi acționat de către reprezentantul copilului prejudiciat, pentru a fi obligat să plătească suma încasată. În situația în care se stabilește însă că, într-o anumită perioadă de timp, copilul încredințat unuia dintre părinți a locuit la celălalt părinte care a încasat alocația de stat, acțiunea pentru plata acesteia nu poate fi admisă pentru acea perioadă, întrucît alocația de stat încasată de părintele pîrit este de presupus că a fost utilizată pentru satisfacerea nevoilor copilului. Într-o astfel de situație, dacă unitatea nu remite alocația părintelui căruia i s-a încredințat copilul, ci o achită celuilalt părinte încadrat în unitate, ea va putea fi acționată în judecată pentru a fi obligată la plata alocației, chiar dacă a mai plătit-o odată; îi va rămîne, desigur, dreptul de a o recupera de la părintele căruia i-a plătit în mod ilegal alocația.

Dacă părintele beneficiar de alocație a încasat alocația, dar n-a remis-o celuilalt părinte căruia i-a fost încredințat copilul spre creștere și educare, ultimul este în drept să ceară alocația de stat de la părintele care a încasat-o nejustificat. Instanța este obligată, într-un asemenea caz să admită acțiunea pentru plata alocației, pe tot timpul cît pîritul a încasat-o pe nedrept, înlăuntrul prescripției de 3 ani, iar nu numai de la data intentării acțiunii.

În cazul în care mama divorțată căreia i-a fost încredințat copilul se recăsătorește, dreptul la alocație urmează să se stabilească potrivit situației din noua familie, fiind indiferent că acel copil a fost sau nu înfiat și că se plătește sau nu pensie de întreținere. În cazul în care copilul este numai în fapt în îngrijirea mamei, fără a exista o hotărîre judecătorească de încredințare a copilului în grija ei, mama nu poate solicita alocația de la beneficiar sau de la unitatea în care acesta lucrează. În cazul dat, mama trebuie să solicite, în prealabil, încredințarea copilului prin hotărîre judecătorească, pentru ca pe baza ei, să se sta-

bilească dreptul la alocație în raport de situația din noua familie; dacă însă mama primește pensie de întreținere pentru copil, acordată pe bază de hotărîre judecătorească, ea are, implicit, și o hotărîre de încredințare a copilului și poate deci pretinde alocația de stat, fără să mai fie nevoie de obținerea altei hotărîri judecătorești.

În cazul în care părinții nu sînt încă divorțați, între ei existînd numai o despărțire de fapt sau un proces de divorț în curs, în principiu dreptul la alocație se stabilește potrivit normelor generale; dacă însă există o hotărîre judecătorească de întreținere a copiilor minori și de plata unei pensii de întreținere pe timpul procesului de divorț sau de abandon familial, mama poate deveni direct beneficiară de alocație, dacă este încadrată cu contract de muncă pe durată nedeterminată. În situația inversă, adică atunci cînd soțul este încadrat cu contract de muncă pe durată nedeterminată, iar soția cu contract de muncă pe durată determinată, unitatea va trebui să remită alocația soției care are în îngrijire copiii, deoarece, alocația este destinată acestora. Unitatea care plătește alocația de stat trebuie să știe căruia părinte i s-a încredințat copilul, în care scop poate pretinde să i se prezinte copia de pe hotărîrea judecătorească. Persoana care îngrijește de fapt un copil care nu i-a fost încredințat prin hotărîre judecătorească, nu poate beneficia direct de alocație de stat pentru copilul pe care-l întreține în fapt. Copilul avînd însă dreptul la alocație, părintele care o încasează trebuie s-o remită persoanei care îngrijește în fapt copilul. În cazul în care o asemenea remitere nu se face, terța persoană are drept la o acțiune în justiție împotriva părintelui beneficiar de alocație, pentru ca acesta din urmă, în baza principiului îmbogățirii fără just temei, să fie obligat la plata unei despăgubiri echivalente cu alocația respectivă.

Sînt îndreptății la alocația de stat, în aceleași condiții cu copiii născuți din căsătoria părinților;

- copiii din căsătoria anterioară a unuia dintre soți aflați în îngrijirea lui;
- copiii din afara căsătoriei, dacă au fost recunoscuți sau dacă li s-a stabilit filiația prin hotărîre judecătorească;
- copiii înfiați;
- copiii primiți spre creștere, pe baza încredințării lor de organele competente, potrivit dispozițiilor legale.

Copiii născuți din căsătoria părinților și aflați în întreținerea familiei au dreptul să primească alocație pînă la împlinirea vârstei de 16 ani; pentru cei care au contractat o invaliditate de gradul I sau II înainte de împlinirea vârstei de 16 ani, alocația se acordă pînă la împlinirea vârstei de 18 ani.

Pentru copiii născuți din căsătoria anterioară a unuia din soți, aflați în îngrijirea lui, dreptul la alocație se naște în raport cu noua familie; în consecință, părintele căruia nu i-a fost încredințat copilul nu poate fi beneficiar de alocație pentru acest copil.

Copiii din afara căsătoriei ai mamei sau ai tatălui, dacă au fost recunoscuți sau dacă li s-a stabilit filiația prin hotărîre judecătorească, au față de părinte și rudele acestuia, aceeași situație ca și situația legală a unui copil din căsătorie. Recunoașterea filiației copiilor din afara căsătoriei poate fi făcută fie de mamă, fie de tatăl lor, în condițiile art. 48 și respectiv art. 57 din Codul familiei. Numai după efectuarea recunoașterii copilului în condițiile

de mai sus, părintele în drept, poate deveni beneficiar al alocației de stat, de la data recunoașterii sau de la data hotărârii judecătorești. S-a decis că părintele copilului din afara căsătoriei, recunoscut sau a cărui filiație a fost stabilită judecătorește, poate utiliza acțiunile bazate pe dispozițiile art. 998 și 999 c.civ. ori pe îmbogățirea fără just temel, în cazul împiedicării încasării sau reținerii alocației de stat de către celălalt părinte, deoarece acest copil are dreptul de a beneficia de alocația de stat în aceleași condiții ca și copiii născuți din căsătoria părinților.

Alocația de stat pentru copii se datorează, persoanei care a înfiat un copil, de la data încuviințării înfierii pronunțată prin decizia motivată a autorității tutelare. În cazul desfiacerii înfierii încetează și dreptul la plata alocației de stat pentru copii, plata urmînd să se facă părintelui fi-resc dacă se încadrează în prevederile decretului. În cazul înstituirii unei tutele, tutorelui îi revine obligația să crească copilul, să îngrijească de sănătatea și dezvoltarea lui fizică, de educarea și pregătirea lui profesională și deci, dreptul la plata alocației de stat aparține tutorelui de la data punerii sub tutelă, respectiv de la data deciziei de numire a unui tutore.

Beneficiara de alocație și copiii crescuți de către familiile îndreptățite la alocație, dacă au fost încredințați acestora spre creștere, de organele competente. Persoana căreia i s-a încredințat copilul are, față de acesta, drepturile și îndatoririle ce revin părinților privitoare la persoana copilului și deci și dreptul de a beneficia de plata alocației de stat, dacă, se încadrează în categoriile prevăzute în decret și dacă îndeplinește și celelalte condiții prevăzute pentru părintele beneficiar de alocație.

Alocația de stat pentru copii se acordă, se modifică sau încetează începînd din luna următoare celei în care sînt îndeplinite condițiile prevăzute de lege.

Pentru persoanele nou încadrate în muncă, alocația de stat se acordă după 3 luni de la încadrarea cu contract de muncă pe durată nedeterminată.

Pentru persoanele cărora le-a încetat contractul de muncă din vina lor, în condițiile în care, potrivit legii, vechimea în muncă se întrerupe, alocația se acordă numai după 3 luni de la data reîncadrării cu contract de muncă pe durată nedeterminată, iar pentru următoarele 6 luni cuantumul alocației se reduce cu 50 la sută.

Persoanelor care au beneficiat de alocație de stat li se menține dreptul în continuare, pînă la reîncadrarea în muncă, dar nu mai mult de 3 luni de la data desfiacerii contractului de muncă, dacă aceasta se datorește reducerii de personal sau restrîngerii activității și în perioada respectivă au dreptul, potrivit legii, la retribuție.

Drepturile de alocație de stat pentru copii se acordă numai de la data stabilirii lor, adică începînd din luna următoare celei în care au fost îndeplinite condițiile prevăzute de lege.

Persoanelor reîncadrate în muncă după încetarea contractului din vina lor, alocația se acordă numai după 3 luni de la data reîncadrării cu contract de muncă pe durată nedeterminată și numai în procent de 50 la sută din cuantumul întreg, pe timp de 6 luni.

La determinarea veniturilor, în raport de care se stabilește alocația de stat pentru copii, se iau în considerare retribuția tarifară de încadrare sau de calcul, după caz,

respectiv retribuția tarifară pentru cadrele militare permanente, la care se adaugă și sumele realizate, în condițiile legii, din alte drepturi de retribuție.

În cazul persoanelor care lucrează în acord, alocația de stat pentru copii se acordă în raport de retribuția tarifară de încadrare, indiferent de venitul realizat.

Pentru persoanele încadrate cu program redus de lucru, în condițiile legii, alocația se determină în raport de retribuția tarifară de încadrare corespunzătoare programului întreg de lucru.

Pentru pensionari, dreptul la alocație de stat pentru copii se stabilește în raport de cuantumul pensiei sau al ajutorului social, iar pentru persoanele chemate să îndeplinească obligații militare, în raport de drepturile de retribuție sau indemnizații, după caz, potrivit legii.

Prevederile decretului se referă atît la retribuția tarifară de încadrare, cit și la retribuția tarifară de calcul. Prin retribuție tarifară de încadrare se înțelege, retribuția stabilită pe baza rețelelor tarifare sau a listelor de funcții pentru muncitori și personalul operativ și prin nomenclatoarele de funcții pentru personalul de execuție tehnic, economic, de altă specialitate, pentru personalul de conducere, precum și pentru cel administrativ, de deservire și de pază, la care se adaugă majorările, indemnizațiile și sporurile care, potrivit dispozițiilor legale, se includ în retribuția tarifară de încadrare. Prin retribuție tarifară de calcul se înțelege retribuția stabilită pentru personalul retribuit pe bază de cotă procentuală din unitățile unde, conform reglementărilor în vigoare s-a stabilit o retribuție tarifară de calcul.

În scopul determinării veniturilor, în raport de care se stabilește alocația de stat pentru copii se iau în calcul, pe lîngă retribuția tarifară de încadrare și sumele realizate, în condițiile legii, din alte drepturi de retribuție. Alte drepturi de retribuție din care se pot realiza venituri sînt: majorările, indemnizațiile și sporurile, care potrivit legii care le reglementează, se includ în retribuția tarifară de încadrare. Astfel, majorările de retribuții stabilite pentru categorii de personal din unele domenii de activitate, majorări calculate de regulă în procente la sută din retribuție se includ în veniturile care se iau în vedere la aplicarea plafoanelor prevăzute în tabelul după care se stabilește cuantumul alocației de stat pentru copii. Tot astfel, la determinarea veniturilor se iau în calcul și acele indemnizații și sporuri care se includ, de regulă, în retribuția tarifară de încadrare.

Veniturile realizate din alte adaosuri la retribuția tarifară de încadrare, cum ar fi premiile, orele suplimentare, sporurile de vechime, sporurile de pericolitate, diferite indemnizații nu se iau în considerare la încadrarea în plafoane. De asemenea, nu se iau în considerare veniturile realizate din depășirea normelor de acord, alocația acordîndu-se în raport de retribuția tarifară, de încadrare, indiferent de venitul realizat.

Dacă persoana beneficiară de alocație de stat pentru copii se află în incapacitate temporară de muncă, primînd ajutor din fondul de asigurări sociale, dreptul la alocație pe perioada acestei incapacități i se stabilește în funcție de retribuția tarifară de încadrare care se ia în considerare pentru calcularea ajutorului.

În ceea ce privește persoanele care beneficiază de program redus de lucru, dreptul la alocație pe această perioadă se determină, în raport de retribuția tarifară de încadrare corespunzătoare întregului program de lucru.

În cazul în care copilul beneficiază de pensie de urmaș, această pensie nu se cumulează cu retribuția tarifară de încadrare a beneficiarului alocației în vederea încadrării în plafoanele din tabel.

În cazurile în care retribuția tarifară de încadrare s-a modificat cu efect retroactiv, în baza unei dispoziții legale sau unei hotărâri a organului de jurisdicție a muncii, alocația de stat pentru copii trebuie să se recalculeze corespunzător, de la data respectivă.

Alocația de stat nu se acordă pentru copiii care :

— sînt elevi în școli și li se asigură întreținerea completă din partea statului ;

— realizează venituri proprii, fiind ucenici la locul de muncă sau încadrați în muncă cu respectarea dispozițiilor legale.

Alocația de stat pentru copii nu se acordă cumulativ cu bursa, persoanele îndreptățite putînd să opteze pentru aceasta sau pentru alocație.

Pentru copiii aflați în instituțiile de asistență socială, alocația de stat se acordă numai în cazul în care părinții plătesc integral costul întreținerii.

Se urmărește ca să nu se acorde în mod concomitent ajutoare cu aceeași menire și drept consecință se recunoaște dreptul beneficiarului de a alege dintre ajutoare pe acela care este mai avantajos pentru copil.

Copiii aflați în creșe, grădinițe de copii, unități de învățămînt de cultură generală pentru copii cu deficiențe senzoriale, fizice și intelectuale, cei bolnavi de t.b.c. internați în sanatorii și preventorii, copii cu invaliditate de gradul I, II și III care sînt trimiși temporar prin oficiile de prevederi sociale la sanatorii pentru însănătoșire și copiii internați în sanatorii balneare pentru tratament au dreptul la alocația de stat pe perioadele în care se găsesc într-una din situațiile de mai sus.

Persoanele care au dreptul la alocație de stat pentru copii trebuie să anunțe unitatea unde lucrează, cînd unul dintre copii se găsește în situațiile menționate de textul de mai sus. Aceeași obligație o au și unitățile care au în întreținere copii, care acordă burse sau care califică ucenici la locul de muncă sau au încadrate în muncă copii, în condițiile legii.

Ajutorul cuvenit mamelor cu mai mulți copii, precum și soțiilor de militari în termen, se acordă indiferent de primirea alocației de stat pentru copii.

Persoanele care au avut mai mult de 12 zile de concediu fără plată, învoiri sau absențe nemotivate, de la începutul anului calendaristic, nu primesc alocația de stat în luna în care intervine o nouă învoire, concediu fără plată sau absență nemotivată.

Persoanele aflate în concedii fără plată în lunile ianuarie și februarie, ca urmare a reducerii unor activități din cauza condițiilor atmosferice nefavorabile, beneficiază de alocația de stat pentru copii și în aceste luni. Plata alocației de către unitățile în subordine se aprobă în aceste cazuri de către ministere, celelalte organe centrale și comitetele executive ale consiliilor populare județene și al municipiului București, cu avizul Ministerului Muncii.

Zilele în care o persoană se află în situațiile enumerate se cumulează, de la începutul anului calendaristic, iar dacă în urma cumulării rezultă mai mult de 12 zile lipsă din unitate, persoana respectivă, nu primește alocația de stat în luna în care intervine o nouă învoire, concediu fără plată sau absență nemotivată.

Orele absentate nemotivat nu se iau în considerare și nu se însumează în vederea transformării lor în zile întregi nemotivate.

Drepturile la alocația de stat pentru copii se stabilesc de unitatea care, potrivit prevederilor decretului este obligată să plătească alocația.

Cererea pentru acordarea alocației de stat pentru copii se verifică de comisia de pensii și asigurări sociale din unitate și se aprobă de conducerea unității, după efectuarea controlului financiar preventiv.

Plata alocației de stat pentru copii se face de către :

— unitățile care plătesc drepturile de retribuție, pentru persoanele încadrate în muncă ;

— unitățile la care au lucrat, pentru militarii în termen și militarii cu termen redus, care la data încorporării erau încadrați cu contract de muncă pe durată nedeterminată ;

— unitățile de unde primesc drepturile bănești, potrivit legii, pentru persoanele chemate în vederea satisfacerii unor scopuri militare, altele decît serviciul militar în termen.

În vederea obținerii drepturilor de alocație, persoanele interesate depun actele necesare la unitatea care urmează să le facă plata.

Drepturile la alocația de stat pentru copii se acordă numai de la data stabilirii lor.

Alocația se plătește lunar în zilele de plată a chenzinei a doua a retribuției.

Cererea pentru acordarea alocației suportă o dublă verificare înainte de a fi aprobată de conducerea unității, astfel :

— prima verificare se efectuează de către comisia de pensii și asigurări sociale din unitate ;

— a doua verificare se efectuează în cadrul controlului financiar preventiv.

Conducerea unității va aproba plata alocațiilor de stat pentru copii numai după efectuarea celor două verificări amintite mai sus.

Dreptul la alocația de stat pentru copii se stabilește de unitatea care este obligată să plătească alocația, persoanele solicitante fiind obligate a depune actele necesare la aceeași unitate ; ea se acordă numai de la data stabilirii.

Persoanele care primesc alocație de stat pentru copii sînt obligate să comunice unității, în termen de 10 zile, orice schimbare intervenită în situația lor, ori a numărului sau situației copiilor, de natură să le modifice drepturile de alocație.

În vederea evitării unor plăți nelegale de alocații, instituțiile de asistență socială în care sînt internați copiii în vîrstă de pînă la 16 ani sînt obligate să anunțe situația unității unde este încadrat părintele sau persoana care are în îngrijire copilul.

În cazul plății alocației fără temei legal, pot fi urmărite sumele plătite pentru o perioadă de 12 luni în condițiile prevăzute de Codul muncii. Dacă fapta care a determinat o astfel de plată constituie infracțiune, sumele se recupe-

rează pe întreaga perioadă pentru care au fost plătite răspunderea urmînd să se stabilească potrivit legii penale.

Termenul de emitere a deciziei de imputare este de cel mult 60 de zile de la data cînd cel în drept să emită decizia a luat cunoștință de producerea pagubei.

În situația cînd paguba a fost cauzată printr-o faptă ce constituie infracțiune, răspunderea se stabilește, așa cum am arătat, potrivit legii penale; în acest caz, prevede art. 103 alin. 2 din Codul muncii, în cuantumul pagubelor se cuprind și foloase nerealizate (adică și dobînda legală).

Asociațiile de locatari sînt îndrituite de a plăti alocația de stat pentru copii, personalului muncitor cu contracte de muncă, dacă organele competente iau o hotărîre în acest sens.

Reglementare : Decretul nr. 246/1977.

C. JORNESCU

financiar

Modalitatea acoperirii pagubelor constatate în gestiune

Fără a defini răspunderea materială ori a preciza conținutul acesteia, Codul muncii în art. 102 prevede imperativ că persoanele încadrate în muncă răspund pentru pagubele aduse avutului obștesc din vina și în legătură cu munca lor, reglementînd unitar în art. următoare — pînă la art. 110 inclusiv — întreaga instituție a răspunderii materiale sub aspectele sale esențiale adică condițiile și formele răspunderii materiale, constatarea și stabilirea prejudiciului, mijloacele juridice de recuperare, termenele, căile de atac etc.

Dispoziția normei legale este o poruncă. Persoana încadrată RĂSPUNDE material. Așadar, în toate cazurile în care sînt îndeplinite exigențele legii, persoana încadrată este chemată să răspundă pentru faptele sale.

Ne propunem să încercăm a afla ce înseamnă a răspunde material în cazul constatării unor lipsuri în gestiunea materială. Sau în termenii unei soluții de speță ne întrebăm dacă poate gestionarul acoperi paguba prin înlocuirea bunurilor constatate lipsă, cu altele? (Trib. Suprem, Secț. civ. dec. nr. 672/1979, nepublicată).

Dacă răspunsul este afirmativ atunci ne întrebăm, legitim, în continuare: cum trebuie să apreciem această soluție, ca fiind o răspundere materială în sensul legii, adică o modalitate de acoperire a pagubelor sau ca o exonerare de răspundere ca lipsind prejudiciul? — așa cum s-a întîmplat în speța citată ajunsă la instanța judecătorească supremă.

A răspunde (juridic) înseamnă a suporta consecințele neîndeplinirii unor obligații, corelative unor drepturi, în cadrul unui raport juridic. Răspunderea nu este numai „reparație” și nu este numai „sancțiune”. Răspunderea este și reparație și sancțiune.

Înțelegem în acest fel răspunderea materială evidențiază funcțiile de apărare și consolidare a avutului obștesc și preventiv-educativă a personalului muncitor.

Modalitatea de reparare a pagubei rezultă atît din dispozițiile Codului muncii cît și a Decretului nr. 208/1976.

Astfel, din prevederile art. 107 și art. 108 din Codul muncii reținem că persoana este obligată la plata despăgubirilor sau a contravalorii bunurilor. Pentru valorificarea dreptului său de oranță unității socialiste i se oferă de către legiuitor și mijloace juridice eficiente și anume: decizia de imputare și angajamentul scris de plată. În același sens, art. 109 din Codul muncii dispune că suma stabilită pentru acoperirea daunelor se reține în rate lunare din retribuție și alte venituri, precizînd în continuare modalitățile concrete în care are loc plata despăgubirilor în diferite cazuri.

Mai mult. Prin Decretul nr. 208/1976 legiuitorul prevede concret modul și criteriile de evaluare a pagubei în gestiunea de bunuri pentru fiecare categorie de bunuri, inclusiv pentru bunurile degradate. Dacă legiuitorul stabilește și dezvoltă o anumită modalitate, per a contrario, pagubele nu pot fi acoperite în alt mod.

Exclusivitatea acestei modalități de reparare a pagubei rezultă și din excepția expres reglementată în art. 106 din Codul muncii. Astfel, cel care a primit bunuri ce nu i se datorau are obligația de a le restituți în natură. Dacă acest lucru este imposibil ne întoarcem din nou la regulă, adică la plata contravalorii acestora calculată în condițiile legii. Această parte finală referitoare la plata contravalorii bunurilor ce „nu mai pot fi restituite în natură” ne face să credem că excepția își reduce aplicarea numai la bunurile certe și nu generic determinate, deoarece pentru acestea din urmă nu se pune problema de a nu putea fi restituite, lor aplicîndu-li-se regula fungibilității.

Ni se pare pertinent a arăta că nici în dreptul comun creditorul nu poate fi silit să primească alt lucru decît acela ce i se datorează, chiar dacă valoarea lucrului oferit ar fi egală sau mai mare (art. 1100 Cod civil). În materie civilă regula suferă mai multe excepții. Astfel — este una din excepții — cu toate că debitorul a plătit un alt lucru decît cel datorat el se liberează dacă creditorul a primit în mod voluntar această plată, adică s-a operat o dațio în solutum.

Unitatea socialistă nu poate accepta în mod voluntar o dare în plată pentru că ea are numai un drept de administrare directă asupra întregului său patrimoniu, care generic vorbind, limitează dispoziția ca atribut al dreptului de proprietate în favoarea titularului dreptului de proprietate socialistă — Statul.

Dealtfel ar fi nefiresc ca o unitate socialistă să fie obligată a primi alte bunuri pentru acoperirea pagubelor din gestiune, deoarece aceasta ar echivala cu a justifica neîndeplinirea obligațiilor legale de către gestionar care este dator să prevină orice sustrageri, risipă și degradare a bunurilor din gestiune (art. 8 din H.C.M. nr. 2230/1969). În acest fel ar fi ocolită și prevederea din art. 25 din Legea nr. 22/1969 conform căreia gestionarul răspunde față de unitatea socialistă pentru pagubele pe care le-a cauzat în gestiunea sa.

S-ar putea invoca subrogația reală cu titlu universal ca funcție a patrimoniului, deoarece intrînd un alt bun cu aceeași destinație economică a celui constatat lipsă se asi-

gură continuitatea îndeplinirii sarcinilor de plan de către unitatea socialistă.

Așa ar fi dacă intrarea în patrimoniu a bunului s-ar face pe cale legală. Dar acoperirea pagubei prin înlocuirea cu alte bunuri înseamnă de fapt achiziționarea de bunuri pe alte căi decât cele reglementate de lege. Or, printr-o acțiune ilicită nu poți justifica un fapt licit.

În concluzie, înlocuirea bunurilor constatate lipsă cu alte bunuri nu reprezintă o modalitate a răspunderii materiale și nici nu echivalează cu o exonerare de răspundere.

Dr. Iosif R. URS

Breviar

licitații

În conceptul clasic, licitațiile reprezintă o piață de mărfuri, care funcționează periodic, concentrând, în același loc și în același timp, oferta și cererea de mărfuri. Printre centrele cele mai importante în care se organizează licitații de mărfuri, menționăm: pentru lână — Londra, Liverpool, Sidney, Anvers etc., pentru blănuri — Leningrad, Londra, New York, Montreal, pentru ceai — Londra, Amsterdam, Calcutta, Colombo, pentru mirodenii — Londra, Amsterdam etc.

În ultimul timp, s-au dezvoltat considerabil licitațiile de executări de obiective industriale complete (fabrici, uzine), executarea de șosele, porturi, aeroporturi, căi ferate, precum și livrarea de utilaje aferente acestora. În ceea ce privește licitațiile pentru utilaje, acestea sînt foarte frecvente în țările în curs de dezvoltare, precum și în unele țări capitaliste dezvoltate.

Ofertele pentru participarea la licitații se întocmesc după o anumită formă și în interiorul termenului stabilit de organizator, sub sancțiunea decăderii.

Pentru a se asigura de îndeplinirea obligațiilor din oferte, ofertanților li se solicită, de obicei, anumite garanții, mărimea și natura acestora fiind precizate de organizatori în condițiile licitațiilor. Mărimea garanției depinde de valoarea generală a utilajului pentru care au fost anunțate licitațiile și variază între 1% și 10% din valoarea totală a sumei conținută în ofertă. Această garanție se depune, de obicei, la o bancă din țara organizatoare sau la o filială a uneia din băncile străine în această țară, cash sau în hirtii de valoare. În practică, deseori se utilizează scrisori de garanții bancare. După terminarea licitației, acelor ofertanți care nu au primit comanda li se înapoiază garanția. Pînă la înapoierea garanției se prezumă că ofertele lor pentru livrarea de utilaje rămîn în vigoare, fapt ce are o importanță esențială pentru organizatorii licitațiilor în cazul cînd firma care a cîștigat licitația, din anumite motive, refuză să semneze contractul (în aceste condiții, ea pierde garanția depusă).

Procedura licitațiilor privind cumpărarea de utilaje sau de antrepriză este relativ simplă. Deschiderea plicurilor care conțin ofertele are loc în ziua și la ora stabilită, de regulă public.

Hotărîrea definitivă și acordarea comenzii au loc după o anumită perioadă de timp, după examinarea minuțioasă a documentației (în legătură cu faptul dacă acestea corespund întru totul condițiilor anunțate, iar pentru utilaje complexe, care sînt costisitoare, după analizarea condițiilor de credit acordate de firmele furnizoare, a situației lor financiare și materiale, a posibilităților de producție etc.), perioadă care poate dura 3—4 luni.

Pentru unitățile noastre economice, în general, și pentru întreprinderile de comerț exterior, în special, vînzarea-cumpărarea prin licitații prezintă importanță sub un dublu aspect: ca exportatoare de mașini și utilaje, tehnologii, exporturi complexe etc. și ca importatoare de asemenea bunuri.

Pentru stimularea exporturilor prin contracte încheiate ca urmare a participării la licitații organizate în diferite țări, în special în cele în curs de dezvoltare, au fost luate o serie de măsuri organizatorice (D. 687/1973): reprezentanțele economice ale României au obligația să comunice organelor noastre competente cu privire la licitațiile anunțate în țara unde activează; unitățile economice producătoare, institutele de proiectări, întreprinderile de comerț exterior, într-o colaborare ce se impune a fi perfect sincronizată, pregătesc documentația necesară pentru participare la licitația respectivă; o comisie unică de avizare care funcționează în cadrul M.C.E.C.E.I. analizează documentația prezentată (referatul de vînzare, condițiile de credit, scrisorile de garanție etc.) și ia hotărîrea corespunzătoare; în baza acestui aviz, participarea la licitația externă se hotărîște de organul administrației de stat în a cărui competență intră și aprobarea vînzării pe credit.

Importurile românești care se realizează pe calea licitațiilor — mașini și utilaje, instalații complexe, linii tehnologice etc. — sînt reglementate de D. 152/1974, coordonatorul acestora fiind M.C.E.C.E.I.

Facem mențiunea că pentru realizarea proiectelor finanțate prin împrumuturi acordate de B.I.R.D., încheierea contractelor cu furnizorii externi se face, în toate cazurile, pe bază de licitație. Remarcăm faptul că în asemenea situații sînt admise la licitație numai firme din țări membre ale B.I.R.D. și din Elveția.

conceptul de plăți internaționale

Prin plăți internaționale, respectiv externe — potrivit Dicționarului diplomatic 1979 — se înțeleg „operațiile de stingere a obligațiilor materiale ale părților contractului de comerț exterior, constituind, în fapt, finalizarea activității de export și de import”. Dicționarul de economie politică, 1974, referindu-se la decontări, arată că acestea reprezintă „efectuarea de încasări și plăți pe bază de viramente, prin intermediul conturilor deschise la bănci, fără folosirea banilor în numerar”. Definițiile de mai sus, întregite de practica comercială internațională și de doctrina de specialitate, ne îngăduie să facem unele precizări:

— noțiunea de plăți comerciale internaționale, în limbajul comercial și în accepțiunea literaturii în materie, cuprinde toate activitățile pe care le desfășoară partenerii din contractele comerciale internaționale și organizațiile financiar-bancare mijlocitoare, în vederea transferării contravalorii mărfurilor livrate sau a serviciilor prestate, de la beneficiar, devenit debitor, la furnizorul — creditor; cu

alte cuvinte, oricare ar fi mijloacele — valute, devize, credite etc. — sau modalitățile de plată — numerar, credit documentar, incaso, transfer bancar etc. —, utilizate pentru stingerea creanței născute din executarea obligațiilor ce i-au revenit uneia din ele — acestea se cuprind în noțiunea generică de plată comercială internațională ;

— noțiunea de **decontări comerciale internaționale**, deși uneori considerată ca sinonimă cu aceea de plăți, credem că are un înțeles mai restrâns și anume de stingerea unei creanțe numai pe cale scripturală, prin transferarea valorii acesteia din contul debitorului aflat într-o țară, în contul creditorului aflat în altă țară, pe calea viramentului efectuat prin intermediul a două bănci comerciale la care părțile din contractul comercial internațional își au deschise conturi.

Plățile comerciale internaționale pot fi supuse unor **clasificări multiple** ; o primă clasificare o facem plecând de la natura faptelor și actelor care le generează, respectiv în : **plăți comerciale**, categorie în care sînt incluse plățile care servesc la lichidarea obligațiilor internaționale sau subsecvente acestora (sume datorate ca urmare a importurilor, exporturilor, sau pentru acoperirea cheltuielilor de transport, recepție, asigurare, transfer de tehnologii, instalații-montaj etc.) ; **plăți necomerciale**, categorie în care sînt incluse plățile care nu au legătură directă cu schimbul internațional de valori materiale ; printre acestea se numără plățile pentru întreținerea reprezentanțelor diplomatice, cheltuieli de deplasare în străinătate, cu caracter comercial sau numai de studii, plata unor datorii de stat vechi sau noi etc. ; unor anumite plăți, din categoria celor necomerciale, cum ar fi : împrumuturile între state, dobânzile, cupoanele sau anuitățile, dividendele la investițiile sub formă de acțiuni, precum și altor plăți de natură pur financiară, se obișnuiește să li se spună și **plăți financiare**.

Privite din punctul de vedere al modalităților de plată folosite, plățile comerciale internaționale pot fi : **plăți efective în numerar**, modalitate care aparține trecutului, cînd se întîlneau cumpărătorii cu vânzătorii și cînd aurul era principalul mijloc de plată ; **plăți scripturale în valute convertibile** în care se utilizează diferite forme de plată — credit documentar, incaso, ordin de plată etc. ; grație tehni-

cilor bancare o datorie exprimată într-o anumită valută convertibilă se stinge prin transferarea în contul creditorului a sumei respective, în valuta convenită ; **plăți scripturale în valută de cîrîng** în care debitorul plătește, iar creditorul încasează, în moneda lor națională ; **evidența plăților și a încasărilor** în valuta de cîrîng se ține la nivelul băncilor centrale ale celor două state, operînd între totaiala acestora o compensație globală.

Între plățile comerciale și credite există o **strînsă interdependență** ; în comerțul internațional contemporan creditul este omniprezent, chiar și în cele mai rapide modalități de plată. Într-adevăr, în cazurile în care cumpărătorul plătește printr-un ordin de plată o anumită sumă care constituie cu aproximație valoarea mărfurilor expediate de vânzător, el devine creditorul acestuia din urmă pînă la primirea mărfurilor și preluarea lor efectivă ; tot astfel, în cazul în care mărfurile au fost expediate, modalitatea de plată fiind incaso documentar, vânzătorul finanțează valoarea tranzacției pe tot timpul circulației documentelor pînă la încasarea lor — timp de curier, care poate fi de 30—90 zile — devenind astfel creditorul cumpărătorului ; creditul și funcțiile sale economice sînt și mai evidente în cazul exporturilor complexe cînd, potrivit modalității de plată stabilite, cumpărătorul plătește un avans de 10—15% din valoarea furniturii, devenind astfel creditorul vânzătorului, iar după livrare creditul acordat de acesta din urmă se rambursează în 3—5 ani (perioadă în care vânzătorul este creditorul cumpărătorului).

Evident, creditul se interferează cu plățile internaționale și prin interpunerea între partenerii din contractul comercial a unui terț, respectiv una sau mai multe bănci comerciale ; astfel, banca cumpărătorului prin deschiderea creditului documentar (sub formă de acreditiv sau scrisoare de credit comercial) fără acoperire prealabilă îl creditează pe acesta din momentul plății și pînă la rambursarea sumei plătite ; tot astfel, creditul bancar (credit cumpărător) acordat direct cumpărătorului este o modalitate curentă de finanțare a comerțului internațional, care facilitează plata cash de către acesta a mărfurilor livrate de vânzător.

Întrebări și răspunsuri

● **ION MURGAN, Tirgoviște** — Ministerul Finanțelor ne informează că sugestiile dv. privind calcularea impozitului pe venit comportă o examinare mai complexă, fiind reținute pentru a fi analizate cu UCECOM.

● **I. E., Rimnicu-Vilcea** — solicită lămuriri cu privire la aplicarea prevederilor Decretului nr. 167/1958 (modificat și republicat în 1960) în raport cu prevederile art. 47 din Legea nr. 71/1969 (modificată prin Legea nr. 3/1979) privitoare la calculul penalităților.

Toate răspunsurile publicate în Suplimentul „Revistei economice“ privitoare la calculul penalităților au avut în vedere în mod automat și implicit și prescripția reglementată de Decretul nr. 167/1958. Într-adevăr, art. 47 din Legea nr. 71/1969 stabilește numai modul de calcul al penalităților (de întîrziere și neexecutare) fără a stabili o limită de timp în care acestea pot fi reclamate. Limita de timp în care unitatea creditoare poate pretinde penalități este stabilită prin Decretul nr. 167/1958 și este de 6 luni de la data la care s-a născut dreptul la ac-

țiune. În fapt unitatea creditoare poate pretinde penalități de întîrziere numai pe o perioadă de 6 luni anterioară introducerii cererii de arbitraj.

● **MIEREANU I., București** — se interesează de unitatea împotriva căreia trebuie să introducă beneficiarul efectiv acțiunea de penalizări pentru produsele contractate în tranzit organizat și care nu au fost livrate la termen.

Potrivit practicii arbitrale constante, acțiunea trebuie formulată împotriva furnizorului efectiv care răspunde nemijlocit pentru neîndeplinirea la termen a obligației de livrare. Este util să fie acționată, în același timp, veriga intermediară pentru a dovedi încheierea celor două contracte în tranzit organizat și corelarea lor corespunzătoare.

● **SILVIU POP, Cluj-Napoca** — Povărit Decretul nr. 101/1980 unele tipuri de unități comerciale și de prestații de servicii, menționate în anexa la decret, pot fi date în gospodărire și gestiune unor persoane fizice pe bază de contract. În vederea aplicării decretului menționat s-a elaborat modelul de contract și actul adițional la contract care cuprinde și metodologia de determinare beneficiului, care au fost difuzate întreprinderilor comerciale. Persoanele interesate în preluarea unei unități în condițiile prevăzute de decret, urmează să se adreseze întreprinderii comerciale sau cooperativei de prestări de servicii, după caz, de la care poate primi relații concrete cu privire la mărimea cheltuielilor, beneficiilor etc. ale unității în cauză. Aceste elemente diferă de la unitate la unitate, în funcție de productivitatea muncii, structura desfacerii, organizarea desfacerii etc., factori care contribuie la asigurarea rentabilității și deci nu pot fi cunoscute decât la nivel de întreprindere.

● **ION SIMION, Drobeta Turnu Severin** — Într-o deplasare se decontează un singur drum dus-întors cu mijloacele de transport în comun.

● **COSTEA TUDOR, Alexandria** — Dicționarul de economie politică nu este editat de noi.

● **ILIE AVRAM, Craiova** — Din datele comunicate de dv. rezultă că de la data de 10 februarie 1980 lucrați la aceeași întreprindere, având vechimea neîntreruptă. Intrucit înainte de aplicarea Legii nr. 26/1967 concediul de odihnă se acorda numai dacă personalul avea cel puțin 11 luni de la încadrare, rezultă că pentru perioada 10 februarie 1980 — 31 decembrie n-ați beneficiat — la timpul său — de concediul cuvenit. În prezent, concediul de odihnă se acordă în fiecare an calendaristic. La pensionarea dv. aveți deci dreptul: la compensarea în bani a concediului pe lunile februarie-decembrie 1980, care nu v-a fost compensat în anul 1967 când s-a adoptat Legea nr. 26/1967 și la compensarea — pro rata temporis — a concediului cuvenit pe anul în curs, în raport cu timpul lucrat în acest an. La stabilirea compensației pentru concediul neacordat în anul încadrării se ia în considerare durata concediului de odihnă cuvenit în anul 1967, anul în care s-a trecut de la vechea reglementare a acordării concediilor în raport de ani de muncă, la concedii pe

ani calendaristici. Vă reamintim că în anul 1967 concediul de bază era de 12 zile lucrătoare la care se adăuga, după caz, concediul pentru muncă nenormată de 3—12 zile lucrătoare.

● **ELENA CAZACU, Belcești, Iași** — Atunci când soțul, titular al dreptului la alocația de stat pentru copii satisface serviciul militar, el continuă să beneficieze în continuare de acest drept de la unitatea unde a fost încadrat, chiar și în situația când soția este și ea încadrată în muncă. Solicitați întreprinderii unde a lucrat soțul dv. să vă plătească dreptul la alocație, trimițând în acest scop dosarul întocmit la întreprinderea unde lucrați dv. Intrucit acest dosar a fost întocmit la timp, cereți să vi se plătească alocația începând cu luna februarie crt., prezentând o dovadă de la întreprindere că vi s-au reținut sumele plătite din eroare de unitatea unde sînteți încadrată.

● **IULIANA INDRICO, Săcueni, Bihor** — Perioada în care ați lucrat la C.A.P. Săcueni fiind retribuită pe bază de norme convenționale și nu pe baza unui contract de muncă în care să se stabilească retribuiția tarifară, nu se ia în considerare la stabilirea vechimii în muncă.

OFERTE ● OFERTE ● OFERTE ● OFERTE ● OFERTE ●

FABRICA DE PIESE AUTO ȘI PRODUSE METALICE PITEȘTI, str. N. Bălcescu nr. 165

- Broaște uși tip II 131,00 buc
- Balamale uși 300,0 buc.
- Balamale pafă 40×4 600,0 buc.
- Întrerupător PAKO 7,0 buc.
- Inchizător ladă 6,0 buc.
- Nitro maron 5001—78 301,0 kg.
- Nituri 6×50 288,0 kg.
- Peroxid mecanizare 20,0 buc.
- Placă cauciuc Ø3 80,0 kg
- Tablă perf. Ø 1,95 4,0 mp.
- Alezoare Ø 10 18,0 buc.
- Burghie Ø 13,5 113,0 buc.
- Idem Ø 14,5 51,0 buc.
- Idem Ø 17 5,0 buc.
- Idem Ø 20 2,0 buc.

- Freze M 5 15,0 buc.
- Freze M 6 6,0 buc.
- Balamale pomele 7 buc.
- Bare Al 10×19 570 kg.
- Bare Al Ø 22 121,3 kg.
- Capace K III 100 A 18,0 buc.
- Cremoane aplicate 13,0 gr.
- Dullii Goliat E 40 14 buc.
- Cozi țirăscop 160 buc.
- Foralbare 11,0 buc.
- Fermoare 11,0 buc.
- Limitatori 6100 10,0 buc.
- Lanț antiderapant 77,0 kg.
- Microîntrerupător 10,0 buc.
- Oțel OL 37 20×10 432,0 kg.
- Oțel 43×30 OL 37 LN 128,0 kg.
- Oțel W 2080 14×14 54,0 kg.
- Oțel W 2080 25×25 67,0 kg.
- Planșeu pedale Dacia 1300 3,0 buc.
- Planșeu central Dacia 1300 3,0 buc.
- Regulator 192-20-90 1,0 buc.
- Regulator uz casnio 1,0 buc.

- Șurub st. 4883 M 6×12 9 200,0 buc.
- Sirmă cuprată 6 s 11 M 28 76,0 kg.
- Sirmă Al 3,25 190,0 kg.
- Șalbă dințată A 5,5 4 000,0 buc.
- Tablă laterală stg. Dacia 1300 3,0 buc.
- Tablă laterală dr. Dacia 1300 3,0 buc.
- Țeavă Al Ø 14×3 20,0 kg.
- Tub LFA 65 W 16,0 buc.
- Țeavă Cu 8¹/₂ T 14×1 9,5 kg.
- Tresă zig-zag 20,0 ml.
- Sulfat de sodiu 500,0 kg.
- Alezoare Ø 18 142 buc.
- Alezoare Ø 12 fixe 22,0 buc.
- Curele pădure 20,0 buc.
- Echer fără talpă 63-40 10,0 buc.
- Motor 22×1000 2/2 N. 10 buc.
- Motor electric 45×3000 2 N 1,0 buc.
- Sticle nivel 60,0 buc.
- Virfuri rotative CM-6 12,0 buc.